

Kuueteistkümnes eduaruanne väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ebaseadusliku hankimise ja salakaubaveo vastase võitluse ELi strateegia rakendamise kohta – (2013/II)

(2014/C 178/03)

I. SISSEJUHATUS

Kuueteistkümnedas eduaruandes väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ebaseadusliku hankimise ja salakaubaveo vastase võitluse ELi strateegia rakendamise kohta käsitletakse ELi tegevust 2013. aasta teisel poolaastal (1. juulist kuni 31. detsembrini 2013). Aruande koostas Euroopa välis teenistuse massihävitusrelvade, tavarelvade ja kosmose osakond koostöös muude Euroopa välis teenistuse ja Euroopa Komisjoni asjaomaste talitustega. Euroopa Liit jätkas aruandes käsitletaval perioodil väike- ja kergrelvade ning nende laskemoonaga seotud küsimuse tõstatamist kõikidel mitmepoolsetel foorumitel ja poliitilises dialoogis kolmandate riikidega selliste asjaomaste rahvusvaheliste vahendite kontekstis nagu väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõigi aspektide ennetamist, tõkestamist ja likvideerimist käsitlev ÜRO tegevuskava ning riikidel ebaseaduslike väike- ja kergrelvade õigeaegset ja usaldusväärset tuvastamist ja päritolu kindlakstegemist võimaldav rahvusvaheline vahend. Relvakaubanduslepingu vastuvõtmine 2013. aastal täiendab ja tugevdab loodetavasti tööd, mida tehakse selliste ÜRO vahendite suhtes nagu tegevuskava ja tulirelvade protokoll. Väike- ja kergrelvade lisamine relvakaubanduslepingu kohaldamisalasse loob õiguslikult siduvad kohustused ja uued normid väike- ja kergrelvade seadusliku üleandmise reguleerimiseks, mis vähendab veelgi väike- ja kergrelvade ebaseaduslikule turule suunamise ohtu. Kõnealusel perioodil jätkas EL mitmete väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ebaseadusliku kaubanduse ja ülemäärase kuhjumise tõkestamise või ennetamise alaste projektide elluviimist ning võttis vastu uued nõukogu järeldused täiendavate algatuste kohta nimetatud eesmärkide saavutamiseks.

II. ELI VÄIKE- JA KERGRELVADE STRATEEGIAS SISALDUVA TEGEVUSKAVA RAKENDAMINE

II.1. Tõhus mitmepoolsus ülemaailmsete, piirkondlike ja siseriiklike mehhanismide loomiseks, et tõkestada väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona müüki ja destabiliseerivat levikut

a) ÜRO Peaassamblee 68. istungjärgu esimene komitee

ÜRO Peaassamblee esimese komitee 2013. aasta istungil oli ELil võimalus toetada väike- ja kergrelvade ebaseaduslikku kaubandust käsitleva tegevuskava teise läbivaatamiskonverentsi lõppdokumendi tegelikku ja täielikku rakendamist ning relvakaubanduslepingu varast jõustamist, ülemaailmselt kohaldatavaks muutmist ja täielikku rakendamist. Võeti vastu mitu resolutsiooni, milles nähti muu hulgas ette ÜRO tegevusprogrammi rakendamine. Relvakaubandusleping sai üheks kõige vaieldavamaks küsimuseks mitmete resolutsioonide puhul: relvakaubanduslepingu ja selle kiire jõustumise tugev toetamine põhjustas elava arutelu. ELi ja ELi liikmesriikide delegatsioonid koos muude delegatsioonidega väljendasid oma ülekaalukat toetust nimetatud lepingule ja selleks kavatsesid nad lisada tugevad viited asjaomaste resolutsioonide eelnõudesse. Need katsed kohtasid mõne delegatsiooni kindlat vastuseisu ning enamikul juhtudel oli resolutsioonide sõnastus lõpuks nõrgem.

Resolutsioonid „Abi riikidele väike- ja kergrelvade salakaubanduse ohjeldamiseks ja selliste relvade kokkukogumiseks” (Mali), „Väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõik aspektid” (Colombia) ja „Tavarelvade laskemoona liigsete varude kuhjumisest tulenevad probleemid” (Saksamaa ja Prantsusmaa) võeti vastu ilma hääletuseta, pärast nende varasemat käsitlemist põhjalikel aruteludel ja konsultatsioonidel, sealhulgas ELis, kuna need sisaldasid relvakaubanduslepingu sõnastust. Vastavalt varasemate aastate praktikale toetasid kõik ELi liikmesriigid kõnealuseid resolutsioone. Euroopa Liit esitas enne tavarelvade resolutsioonide menetlemist üldise selgitava avalduse ning rõhutas, kuivõrd oluliseks peab ta relvakaubanduslepingut ning esimest julgeolekunõukogu resolutsiooni 2117 väike- ja kergrelvade kohta. Liit rõhutas ka inimõiguste- ja humanitaaralaseid tagajärgi ning naiste ja laste vastu suunatud vägivalda mõju, viidates ka resolutsioonile „Naised, desarmeerimine ja relvastuskontroll”, mis esitati selle toetajate poolt ilma eelnevate konsultatsioonideta. Avaldust toetas 25 kolmandat riiki.

Relvakaubanduslepingut tugevalt toetavaid resolutsioone „Relvastuse valdkonna läbipaistvus” ja „Relvade, sõjavarustuse ning kahese kasutusega kaupade ja tehnoloogia üleandmist käsitlevad siseriiklikud õigusaktid” (Madalmaad) pidasid mõned küsitavaks ning lõpuks kiideti need heaks, kusjuures hääletustulemused olid vastavalt: poolt 145, vastu 0, erapooletuid 28 ning poolt 171, vastu 0, erapooletuid 4.

Relvakaubanduslepingut käsitlev eraldi resolutsioon võeti vastu 141 poolthäälega, vastuhääli ei olnud ja erapooletuks jäi 28.

Pidades silmas, kui võrd oluliseks peab liit relvakaubanduslepingut, pakkus EL märkusi ja küsimusi viimase ÜRO relvakaubanduslepingu alase konverentsi avaistungiks.

Esimese komitee raames osales EL ka viienda iga kahe aasta järel toimuva väike- ja kergrelvade alase tegevuskava osalisriikide kohtumise (BMS5) mitteametlikul koosolekul, kus ta kordas veel ELi prioriteete 16.–20. juuni 2014. aasta kohtumise ettevalmistamiseks.

- b) *Väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõigi aspektide ennetamist, tõkestamist ja likvideerimist käsitleva ÜRO 2001. aasta tegevuskava rakendamine*

EL osales aktiivselt kõikidel **mitteametlikel konsultatsioonidel, et valmistada ette viendat iga kahe aasta järel toimuvat tegevuskava rakendamist käsitlevat riikide kohtumist (BMS5, 16.–20. juuni 2014, New York)**, mis on järgmine oluline tegevuskava raames toimuv ÜRO kohtumine väike- ja kergrelvade küsimuses pärast teist läbivaatamiskonverentsi 2012. aasta augustis ja septembris. Nendel konsultatsioonidel, võttes arvesse teisel läbivaatamiskonverentsil konsensuse alusel vastu võetud lõppdokumente, soovitas EL mõttevahetusel keskenduda rahutagamisoperatsioonide ja teiste asjaomaste osalejate kogemustele ja võimalustele ebaseaduslike väike- ja kergrelvade päritolu kindlakstegemiseks konfliktipiirkondades või konfliktijärgsetes piirkondades. EL on veendunud, et tihedam ja süstemaatilisem päritolu kindlakstegemine konfliktipiirkondades võib aidata märkimisväärselt parandada meie võimet võidelda väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubandusega ning nõuetekohast luba mitte omavate lõppkasutajate jaoks kõrvaltoimetamisega, näiteks suurendades meie teadmisi kõrvaltoimetamiskanalite, ebapiisavalt turvatud varude lekete või salakaubaveoteede kohta. Lisaks sellele usub EL, et BMS5 võiks anda märkimisväärse panuse väike- ja kergrelvade salakaubandusega võitlemiseks, uurides võimalusi ja probleeme, mis tulenevad tootmise, tehnoloogia ja disaini hiljutistest arengutest väike- ja kergrelvade tõhusa märgistamise, arvestuse pidamise, päritolu kindlakstegemise ja turvamise valdkonnas. BMS5 muud tähtsad teemad on ELi arvates varude julgeolek ning tõhus rahvusvaheline koostöö ja abi.

Lisaks ÜRO tasandil tehtavatele ELi poliitilistele jõupingutustele konfliktipiirkondades või konfliktijärgsetes piirkondades väike- ja kergrelvade süstemaatilisema päritolu kindlakstegemise edendamiseks konkreetse projektiga, mille eesmärk on parandada praktiliselt rahvusvahelise kogukonna järelevalvesuutlikkust ning anda asjakohast teavet väike- ja kergrelvade ebaseadusliku leviku ja kõrvaesuunamise vastaste, enam tõenditel põhinevate tulevaste strateegiate ja projektide koostamiseks ja rakendamiseks, **võeti 25. novembril 2013 vastu nõukogu otsus 2013/698/ÜVJP, et luua juurdepäätav ja kasutajasõbralik ebaseaduslikest väike- ja kergrelvadest ning muudest ebaseaduslikest tavarelvadest ja laskemoonast teavitamise ülemaailmne mehhanism (iTrace), et vähendada nendega ebaseaduslikult kauplemise ohtu** ⁽¹⁾.

Süsteemi eesmärk on jälgida ebaseaduslikke väike- ja kergrelvi ning muid ebaseaduslikke tavarelvi ja laskemoona ning koondada andmed konkreetsete relvatüüpide, tarnijate, üleandmise suundumuste ja ebaseaduslike saajate kohta. Keskendudes konfliktidest mõjutatud piirkondadele ning kasutades kohapeal läbiviidavate uurinute andmeid ning juba olemasolevaid poliitikakujundamise seisukohast asjakohaseid väike- ja kergrelvade ja muude ebaseaduslike tavarelvade ja laskemoona üleandmist käsitlevaid dokumente, peaks iTrace olema esimene ülemaailmne mehhanism relvade salakaubaveo süstemaatiliseks jälgimiseks. Sellega soovitakse ka aidata teostada järelevalvet relvakaubanduslepingu rakendamise üle, anda ulatuslikku teavet relvakaubanduslepingu rakendamist käsitlevate aruannete jaoks ja tugevdada riikide valitsuste võimet näha ette relvaekspordi loa andmise mõju.

Aruandlusperioodil algas süsteemi väljaarendamine ning alustati mitu kohapeal läbiviidavat uurimist reaajas teabe sisestamiseks süsteemi iTrace. Keskendudes esialgu Sahara-tagusele Aafrikale, sealhulgas Kesk-Aafrika Vabariigile, Liibüale ja Lõuna-Sudaanile, peaks uurimised laienema 2014. ja 2015. aastal Lähis-Idale ja võimalik, et ka Lõuna-Ameerikale ja Ida-Aasiale. Rakendusasutus Conflict Armament Research Ltd käivitab iTrace'i BMS5 raames 2014. aasta juunis New Yorgis.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:320:0034:0042:ET:PDF>

Nõukogu otsuse, millega toetatakse ÜRO desarmeerimisbüroo tegevusi, mille eesmärk on rakendada tegevuskava (nõukogu 18. juuli 2011. aasta otsus 2011/428/ÜVJP),⁽¹⁾ raames toetatud meetmete rakendamise vahehindamise konkreetset tulemusel on järgmised: ülemaailmsel tasandil mõjutasid mitmed Aasia, Aafrika ning Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikides toimunud tegevuskava käsitlevad piirkondlikud seminarid märkimisväärselt 2012. aasta tegevuskava teist läbivaatamiskonverentsi. Osalevad riigid teatasid, et 2012. aasta tegevuskava teise läbivaatamiskonverentsi ettevalmistamisel suurendasid piirkondlikud seminarid oluliselt teadmisi ja teadlikkust tegevuskavaga seotud väike- ja kergrelvade küsimustes. Kõnealustel piirkondlikel kohtumistel lepiti kokku konkreetsetes lõppdokumentides, milles määrati kindlaks piirkondlikud ja allpiirkondlikud väike- ja kergrelvi puudutavad prioriteetsed küsimused. Lisaks hõlbustati strateegilise jõupingutusega erinevate riiklike asutuste vahelist tihedamat koostööd väike- ja kergrelvade küsimuses, et tagada, et igast osalevast riigist osaleks piirkondlikel kohtumistel üks esineja pealinnast ja üks esindaja ÜRO alalisest esindusest. Lõpuks viidi tegevuskava rakendamise tugisüsteemi (PoA-ISS) raames edukalt lõpule interneti aruandevormi väljatöötamine, et hõlbustada riiklike aruannete esitamist tegevuskava rakendamise kohta.

1. juulist 31. detsembrini 2013 väike- ja kergrelvade küsimustes ülemaailmselt tehtud töö ja 2012. aasta teisel läbivaatamiskonverentsil tehtud töö aitas suurendada konkreetseid võimeid erinevates kolmandates riikides. Päritolu kindlakstegemist käsitleva rahvusvahelise vahendi (ITI) raames anti abi võimalikele kasusaavatele riikidele Burkina Fasole, Nigerile ja Sierra Leonele relvade märgistamise masinate vastuvõtmise ettevalmistamiseks, et tagada nende suutlikkus alustada riiklikus omanduses olevate relvade märgistamist ja nende üle arvestuse pidamist kooskõlas ITI alusel nõutavate standarditega. Märgistamise, arvestuse pidamise ja päritolu kindlakstegemise riiklike programmide kavandamise ja rakendamise suuniste kavandit jagati ka Lääne-Aafrika riikidega nende panuse saamiseks, et tagada tõhusa ja jätkusuutliku relvade märgistamise praktika aktsepteerimine riigi tasandil ning toetada selle kehtestamist. 2014. aastaks ette nähtud tegevused hõlmavad märgistamismasinate hankimist kolmele kasusaavale riigile, masinate kasutamise riigisisest koolitust nendele kolmele riigile ning piirkondlikku koolitajate seminari.

Aruandlusperioodil suurendati kohapealset suutlikkust laskemoona varude haldamise valdkonnas. Toimub intensiivne teadlikkuse suurendamine ning rahvusvaheliste laskemoona alaste tehniliste juhiste (IATG) UN SaferGuard ja nende rakendamise toetamise veebipõhiste vahendite komplekti (<http://www.un.org/disarmament/un-safeguard/>) levitamine koos rahuvalve valdkonna koolituskeskuste Ladina-Ameerika assotsiatsiooniga (ALCOPAZ).

Selle tulemusel on ALCOPAZ otsustanud kasutada IATGi oma rahuvalvetegevuses. Brasiilia ametivõimud on võtnud endale ka kohustuse tõlkida 700 leheküljeline IATG portugali keelde. Teadlikkuse tõstmisel tehakse esimesi samme ka Aafrika riikides. Tegevuskava rakendamise teise läbivaatamiskonverentsi mõju arutava Araabia Riikide Liiga riikide piirkondliku kohtumise (10.–11. juuni 2013, Kairo) raames väljendasid mitmed Araabia Riikide Liiga riigid soovi saada koolitust laskemoona haldamise alal ning avaldasid tunnustust sellele, et nõukogu otsuse alusel võetud meetmete rakendamise osana on IATG tõlgitud araabia keelde. 2014. aastal toimub IATG alane täiendkoolitus Ladina-Ameerikas ja Aafrikas ning on ette nähtud IATG alane väljaõpe töökojal kolmes Ladina-Ameerika ja kolmes Aafrikas riigis.

c) *Relvakaubandusleping*

EL tunneb suurt heameelt seoses relvakaubanduslepingu eduka vastuvõtmisega 2013. aastal ning usub kindlalt, et laialdase ja tõhusa rakendamise korral võib relvakaubandusleping olukorda märkimisväärselt parandada, muutes seaduslikud rahvusvahelised relvatarned vastutustundlikumaks ja läbipaistvamaks ning võideldes tavarelvadega ebaseadusliku kauplemise vastu. Selle saavutamiseks kavatab EL toetada lepingu ülemaailmset, terviklikku ja tõhusat rakendamist ning võttis nende eesmärkide toetamiseks vastu nõukogu 16. detsembri 2013. aasta otsuse 2013/768/ÜVJP ELi tegevuse kohta relvakaubanduslepingu rakendamise toetamiseks⁽²⁾. Kõnealuse nõukogu otsusega antakse märkimisväärselt rahalist abi relvakaubanduslepingu toetamiseks ning suurendatakse oluliselt diplomaatilist mõjujõudu ELi suhtlemisel kolmandate riikidega, kui käsitletakse nende ühinemist relvakaubanduslepinguga.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:188:0037:0041:ET:PDF>

⁽²⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:341:0056:0067:ET:PDF>

Väike- ja kergrelvade lisamine relvakaubanduslepingu kohaldamisalasse oli oluline samm, ning väike- ja kergrelvade seaduslike rahvusvaheliste üleandmistele rangemad kontrollid, näiteks karmimad lõppkasutajate kontrollid ja kinnitused ning kõrvaletoimetamise vältimise meetmed võivad veelgi vähendada väike- ja kergrelvade ebaseaduslikule turule ümbersuunamise ohtu. Seega täiendab ja tugevdab relvakaubandusleping teisi asjaomaseid ÜRO vahendeid, nagu tegevuskava ning tulirelvade, nende osade, lisaseadiste ja laskemoona ebaseadusliku valmistamise ja nendega kauplemise vastu võitlemise protokoll (tulirelvade protokoll).

Pärast relvakaubanduslepingu allkirjastamiseks avamist 3. juunil 2013 on kõik ELi liikmesriigid sellele alla kirjutanud ning 2. aprillil 2014 andis 17 ELi liikmesriiki ühiselt hoiule oma ratifitseerimiskirjad, panustades sellega oluliselt 50 ratifitseerimise piirmäära saavutamisse, mis on vajalik lepingu jõustumiseks. Muud ELi liikmesriigid annavad ratifitseerimiskirjad varsti hoiule, arvestades seda, et nende siseriiklikud ratifitseerimismenetlused on hästi edenenud.

d) *Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni tulirelvade ebaseadusliku tootmise ja kaubanduse vastu suunatud protokollide rakendamine*

Euroopa Komisjon võttis 22. märtsil 2013 vastu nõukogu otsuse ettepaneku, mis käsitleb rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise ÜRO konventsiooni täiendava tulirelvade, nende osade, lisaseadiste ja laskemoona ebaseaduslikku valmistamist ja nendega ebaseaduslikku kauplemist tõkestava protokollide (tulirelvade protokoll) sõlmimist. Euroopa Parlament andis oma nõusoleku 10. detsembril 2013 ja nõukogu võttis otsuse vastu 11. veebruaril 2014. Kõnealuse otsusega viiakse lõpule tulirelvade protokollide sätete ELi õigusesse ülevõtmine. Tulirelvade protokollide sõlmimine ELi poolt oli ikka veel pooleli ja selle sõlmimist pidas EL rahvusvaheliseks kohustuseks.

2013. aasta teisel poolaastal jätkati stabiliseerimisvahendi pikaajalise komponendi kaudu, mille eesmärk on tegeleda globaalsete ja piirkonnaüleste ohtudega, kolmeaastast (märts 2011 – veebruar 2014) projekti, et ennetada ja tõkestada tulirelvade ebaseaduslikku piiriülest kaubandust, edendades tulirelvade protokollide ratifitseerimist ja rakendamist. Projekti viib ellu ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo ning geograafiliselt hõlmab see Lääne-Aafrikat (Benin, Burkina Faso, Gambia, Ghana, Mali, Mauritania, Senegal, Togo) ja Lõuna-Ameerikat (Argentina, Boliivia, Brasiilia, Tšiili, Paraguay, Uruguay). Kooskõlas eesmärgiga edendada tulirelvade protokollide ratifitseerimist ja rakendamist Lääne-Aafrikas ja Lääne-Aafrikas jätkati riikide ja piirkonna tasandil suunatud tehnilise abi andmist väike- ja kergrelvade haldamisega seotud õigusaktide ühtlustamiseks ja suutlikkuse suurendamiseks (eelkõige koos MERCOSURi tulirelvade ja lõhkeainete töörühmaga). Konkreetsemalt valmisid 2013. aasta teisel poolaastal põhjalikud aruanded õigusloome hindamise ja puuduste analüüsimise kohta 13-s projektis osalevast 15-st riigist ning samal ajal anti seitsmele riigile õigusloome ja eelnõude koostamise alaseid individuaalseid nõuandeid tulirelvade alaste riiklike õigusaktide eelnõude koostamiseks. Praegu viimistletakse tulirelvi käsitlevat laiaulatuslikku koolituskava, mis töötati välja INTERPOLi ja Kanada kuningliku ratsapolitsei koostöös, ning projektiekspertid vaatavad läbi ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo tüüpseadust tulirelvade ebaseadusliku valmistamise ja nendega kauplemise vastase võitluse kohta, et kajastada sünergiaid hiljuti vastu võetud relvakaubanduslepinguga. Projektiga püüti lisaks kaasata piirkondlikke kodanikuühiskonna organisatsioone ja parlamentide liikmeid ning korraldati suutlikkuse suurendamise seminare, et tõsta teadlikkust väike- ja kergrelvade küsimustes ning edendada kodanikuühiskonna osalust tulirelvade strateegiate rakendamises ja selle järelevalvel.

EL annab stabiliseerimisvahendi pikaajalise komponendi alusel jätkuvalt finantsabi ka INTERPOLile, et töötada välja ja võtta kasutusse andmebaas, millega saab kindlaks teha ja jälgida kaotsi läinud, varastatud, salakaubana veetud ja ebaseaduslikult müüdüd tulirelvi (iARMS) Interpoli I24/7 süsteemi kaudu, et hõlbustada piirkondlikku ja piirkondadevahelist teabevahetust ning õiguskaitseasutuste vahelist uurimisalast koostööd. Esimene etapp (2011–2012) keskendus andmebaasi loomisele ja süsteemi eelnevale katsetamisele valitud riikides Lääne-Aafrikas (Benin, Burkina Faso, Gambia, Ghana, Mali, Mauritania, Niger, Senegal, Togo), Lõuna-Ameerikas (Argentina, Boliivia, Brasiilia, Tšiili, Paraguay, Peru, Uruguay), Kariibi mere piirkonnas (Jamaica) Euroopas (Tšehhi Vabariik, Horvaatia, Portugal, Hispaania) ja Austraalias. Pärast edukat katsetamist algas 2013. aasta jaanuaris projekti teine etapp ja ülemaailmne kasutuselevõtt. Kaheaastase teise etapi (2013–2014) eesmärk on parandada süsteemi funktsionaalsust ning muuta iARMS kättesaadavaks kõigile 190-le INTERPOLi liikmele. Projekt näeb samuti ette tulirelvadega seotud kuritegevuse vastase võitlusega seonduva suutlikkuse suurendamist, koolitust ja kriminaalteabeteenuseid. Praegu sisaldab iARMS umbes 300 000 kirjet 107-st süsteemiga ühinenud riigist. 2013. aasta novembris leiti esimene vastavus,

kui üks varastatud tulirelv ühendas varasemalt mitteseotud juhtumid Costa Ricas ja Panamas. Valmistatakse ette 2015. aasta algusest algavat kolmandat etappi, mille eesmärk on ühendada esimese kahe etapi saavutused, edendada iARMSi kasutamist kogu maailmas ning kasutada sünergiaid seotud süsteemidega ELis ja mujal.

21. oktoobril 2013 võttis Euroopa Komisjon vastu **teatise „Tulirelvad ja ELi sisejulgeolek: kodanike kaitse ja salakaubandusele lõpu tegemine”** ⁽¹⁾. Teatistes tehakse õiguskaitse perspektiivist lähtudes kokkuvõtte senistest ELi meetmetest tulirelvadega ebaseadusliku kauplemise vähendamiseks ning esitatakse komisjoni nägemus tulevastest meetmetest selles valdkonnas. Teatistes esitatakse Euroopa jaoks tervikliku ühistegevuse kava, et kaitsta tulirelvade seaduslikku müüki ja omamist ning hoida ära tulirelvadega seotud kuritegevust. Teatistes uuritakse mõnda ideed seoses sellega, kas ja kuidas karmistada õigusakte, kuidas arendada õiguskaitseasutuste operatiivkoostööd ning kuidas töötada paremini kolmandates riikides ja teha nendega koostööd ebaseaduslike relvade sissevoolu tõkestamiseks. Selles käsitletakse lisaks, kuidas vähendada tulirelvade kurjategijate kätte sattumise ohtu, töötades välja mõjusad standardid sõjaliste ja tsiviiltulirelvade deaktiveerimise kohta, ning tehes suuremaid pingutusi väljastpoolt ELi lähtuva ebaseadusliku (nii tsiviil- kui ka sõjalise) tulirelvakaubanduse piiramiseks.

Komisjon on praegu välja töötamas ka asjaomast **„2015. aasta tulirelvapaketi”**, mis võib sisaldada seadusandlikke ettepanekuid esiteks tulirelvade deaktiveerimise ja märgistamise kohta ning teiseks ebaseadusliku tulirelvadega kauplemise vastaste kriminaalkaristuste ühtlustamise kohta.

11. aprillil 2013 võeti vastu komisjoni otsus, millega moodustatakse **eksperdirühm, kes aitab ELi sisejulgeoleku kaitse eesmärgil töötada välja meetmeid tulirelvade salakaubaveo vastu**, ning tulirelvade eksperdirühma esimene koosolek toimus 10. detsembril 2013 ⁽²⁾. Eksperdirühma kuuluvad sisejulgeoleku valdkonna eksperdid, sealhulgas tulirelvade tootjad ja teadlased, ning muud isikud, kes pakuvad komisjoni arvates väärtuslikke teadmisi, mis võivad aidata komisjonil koostada õigusaktide ettepanekuid ja teha poliitikaalgatusi tulirelvade salakaubaveo vastaste meetmete täiustamiseks ja seega ELi sisejulgeoleku tagamiseks. Esimesel koosolekul saadi väärtuslikke soovitusi poliitiliste prioriteetide kohta, mis on esitatud kahes uute õigusaktide ettepanekuid käsitlevas ettevalmistavas uuringus.

Nõukogu lisis **ELi prioriteetide hulka võitluseks raske ja organiseeritud kuritegevusega aastatel 2014–2017 ka strateegilise eesmärgi vähendada tulirelvadest tulenevat ohtu kodanikele, sealhulgas võidelda ebaseadusliku tulirelvadega kauplemise vastu**, ning sellele vastavalt võttis nõukogu vastu operatiivse tegevuskava, millega antakse vajalik impulss liikmesriikide ja Eurooli tegevusele.

Peale selle avaldati 2013. aasta oktoobris **Eurobaromeetri uuring „Tulirelvad ELis”** ⁽³⁾. Selles näidatakse, et enamik ELi kodanikke toetab rangemat tulirelvade kontrolli ning et kaks kolmandikku toetab koostööd riiklike asutustega võetavaid ELi meetmeid ebaseadusliku tulirelvadega kauplemise vastu.

e) *Ekspordikontroll*

2013. aasta teisel poolaastal arendati täiendavalt relvaekspordi kontrolliga seotud teavitamisalaseid tegevusi, tuginedes nõukogu otsusele 2012/711/ÜVJP, milles nähakse ette piirkondlikud seminarid, õppelähetused, personalivahetus ning abistamiseminarid ⁽⁴⁾. Kõnealuse nõukogu otsusega nähti ette kaks piirkondlikku seminari vastavalt Euroopa naabruspoliitika Ida-Euroopa ja Kaukaasia partneritele 2013. aasta oktoobris Gruusias, Tbilisis, ning Euroopa naabruspoliitika Põhja-Aafrika Vahemere piirkonna partneritele 2013. aasta novembris Tuneesias, Tunis. Lisaks toimus 2013. aasta septembris õigusliku läbivaatamise seminar Serbias, et aidata läbi vaadata ekspordikontrolli käsitlevate Serbia õigusaktide eelnõud, ning 2013. aasta oktoobris võttis Portugal vastu Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina ning Serbia ametnike õppelähetuse.

2013. aasta teisel poolaastal toimusid Norra ja USAga poliitilise dialoogi kohtumised relvaekspordi kontrolli küsimustes.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0716:FIN:et:PDF>

⁽²⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:107:0004:0006:ET:PDF>

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_383_en.pdf

⁽⁴⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:321:0062:0067:ET:PDF>

II.2. Väike- ja kergrelvad kolmandate riikide ja piirkondlike organisatsioonidega peetavate poliitiliste dialoogide ning väike- ja kergrelvi käsitlevate lepinguklauslite raames

Väike- ja kergrelvade küsimust käsitleti korduvalt ELi ja kolmandate riikide vahelise poliitilise dialoogi raames toimuvatel korralistel kohtumistel ning koostöö raames, mida tehakse piirkondlike organisatsioonidega. Venemaaga (Moskvas), Brasiiliaga (Brüsselis) ja Hiinaga (Pekingis) korraldati poliitilise dialoogi raames toimuvad kohtumised relvade leviku tõkestamise, desarmeerimise ja relvastuskontrolli alal, milles osaleb põhiliselt ELi massihävitusrelvade leviku vastase võitluse ja desarmeerimise peanõunik ja erisaadik. Samuti pidas erisaadik erinevate osapooltega arvukalt mitteametlikke konsultatsioone, sealhulgas selliste rahvusvaheliste sündmuste raames nagu Viinis toimunud IAEA peakonverents (Korea Vabariik), New Yorgis toimunud ÜRO Peaassamblee esimese komitee koosolek (India, USA, Venemaa, ÜRO sekretariaat, Lõuna-Aafrika), Londonis toimunud desarmeerimise eest vastutavate G8 direktorite rühma koosolek (Kanada) ning konsultatsioone Kasahstaniga (Astanas). EL kooskõlastas samuti oma seisukohti USAga 13. detsembril 2013. aastal Brüsselis toimunud iga-aastase EL28–USA kõrgetasemelise dialoogi käigus, mis hõlmas kõiki massihävitusrelvade leviku tõkestamise, desarmeerimise ja relvastuskontrolli tegevuskava küsimusi.

Kooskõlas 2008. aasta detsembris vastuvõetud nõukogu järeldustega väike- ja kergrelvi käsitleva elemendi lisamise kohta ELi ja kolmandate riikide vahelistesse lepingutesse toimusid täiendavad läbirääkimised eelkõige Brunei, Jaapani ja Kasahstaniga väike- ja kergrelvi käsitlevate elementide lisamise kohta asjakohastes lepingutesse. Muu hulgas annavad läbirääkimised tõhusa panuse teadlikkuse suurendamisse ELi väike- ja kergrelvade poliitikast, annavad võimaluse suurendada vastastikust mõistmist asjakohaste seisukohtade osas, määravad kindlaks tulevase koostöö võimalikud valdkonnad ja innustavad partnerriike tegema konkreetseid edusamme seoses väike- ja kergrelvade kontrolli käsitlevate asjakohaste rahvusvaheliste õigusaktide tõhusa rakendamisega.

II.3. Konkreetne ELi projektitoetus kolmandatele riikidele ja piirkondlikele organisatsioonidele

a) Lääne-Balkani riigid

I. Nõukogu võttis 9. detsembril vastu nõukogu otsuse 2013/730/ÜVJP SEESACi (väike- ja kergrelvade kontrolli Kagu-Euroopa ja Ida-Euroopa piirkondlik keskus) poolt Kagu-Euroopa riikides läbiviidavate desarmeerimise ja relvastuskontrolli alaste tegevuste toetamise kohta⁽¹⁾. Kavandatava tegevusega arendatakse edasi SEESACi tööd, mida tehti aastatel 2010–2012 nõukogu otsuse 2010/179/ÜVJP kohaselt. Nõukogu otsusega toetatakse tegevust Albaanias, Bosnias ja Hertsegoviinas, endises Jugoslaavia Makedoonia vabariigis, Kosovos⁽²⁾, Moldova Vabariigis, Montenegros ja Serbias. Muu hulgas aitab see veelgi suurendada varude turvalisust, hävitada väike- ja kergrelvi ja nende laskemoona, parandada väike- ja kergrelvade märgistamist ja päritolu kindlakstegemist, toetada tihedamat piirkondlikku koostööd väike- ja kergrelvade küsimustes ning toetada Kagu-Euroopa riikide elanikkonna käes olevate ebaseaduslike väike- ja kergrelvade kogumist.

Kuigi nõukogu otsuse täiemahuline rakendamine algab 2014. aasta jaanuaris, tehti mõned eelnevad toimingud juba 2013. aasta lõpus. Eelkõige korraldasid SEESAC, Kagu-Euroopa organiseeritud kuritegevuse vastu võitlev Belgradi Prantsusmaa saatkonna piirkondlik üksus ja Prantsusmaa sisejulgeoleku atašee Kagu-Euroopa tulirelvade ekspertide piirkondliku võrgustiku loomise toetamiseks tulirelvadega ebaseadusliku kauplemise vastast võitlust käsitleva piirkondliku seminari, mis toimus 26.–28. novembril 2013 Montenegros Podgoricas. Seminar andis põhjaliku ja pretsedenditu võimaluse vahetada operatiiv- ja strateegilist teavet Prantsusmaa ning Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Horvaatia, Kosovo⁽²⁾, Montenegro, Serbia ja endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi tolli-, politsei- ja õigusvaldkonna ekspertide vahel. Arutelu tulemusel jõudsid osalejad üksmeelele piirkondliku koostöö kasulikkuses tulirelvadega ebaseadusliku kauplemise vastu võitlemisel. Otsustati algatada konsulteerimisprotsess asjakohaste siseriiklike asutustega, mis oleks samm tulirelvadega ebaseadusliku kauplemise vastase võitlusega tegeleva ekspertide piirkondliku võrgustiku loomiseks, kus oleks esindatud politsei, kohtuasutused ja tolliteenistused. Lepiti kokku, et SEESAC koordineerib konsulteerimisprotsessi ja toimib ajutise sekretariaadina. Võrgustiku esimene kohtumine toimub eeldatavasti 2014. aasta keskel.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:332:0019:0030:ET:PDF>

⁽²⁾ Selline nimekasutus ei mõjuta Kosovo staatuse küsimuses võetud seisukohti ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244 (1999) ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

II. aprillil 2013 algas järelemeetmete projekt, et stabiliseerimisvahendi lühiajalise komponendi kaudu jätkata nende isikute ja kohalike kogukondade julgeoleku, ohutus- ja arenguperspektiivide parandamist, kellele võiksid mõju avaldada Bosnia ja Hertsegoviina laskemoona säilitamiskohtades toimuvad juhuslikud plahvatused. Bosnia ja Hertsegoviina sõjaväelaskemoona varud ületavad hinnanguliselt 24 000 tonni, millest üle 17 000 tonni on keemiliselt ebastabiilsed ja võivad suure tõenäosusega kontrollimatult plahvatada, mis võib põhjustada inimohvreid ja mõjutada negatiivselt ka piirkonda. Bosnia ja Hertsegoviina kaitseministeeriumil ei ole piisavalt võimsust, suutlikkust ega rahalisi vahendeid, et tagada laskemoonaladudes asjakohaste standardite kohaldamine. Seda rakendab ÜRO arenguprogramm koostöös OSCE missiooniga Bosnias ja Hertsegoviinas ning kaitseministeeriumiga ja selle eesmärk on ainult ebastabiilse laskemoona hävitamine, laskemoonavarude säilituskohtade ohutusstandardite parandamine ning laskemoonakontrolli võimekuse arendamine. Projektiga arendatakse edasi ja jätkatakse tööd ja edusamme, mida on juba tehtud sõjategevusest mahajäänud lõhkekehade projekti raames, mida EL toetas ja rahastas stabiliseerimisvahendi kaudu kahes etapis aastatel 2008–2011, kokku ligikaudu 4,5 miljoni euro ulatuses.

Projektitegevused on kokku lepitud projekti põhilise sidusrühmaga (Bosnia ja Hertsegoviina kaitseministeerium), võttes arvesse ministeeriumi keskpika perspektiivi poliitikat ja plaane ning muid algatusi, mille eesmärk on toetada ministeeriumi ja relvajõude. Lisaks on Bosnia ja Hertsegoviina president heaks kiitnud hävitamisele määratud ebastabiilsete lõhkeainete kogused. Juba praeguses etapis on projekt oluliselt parandanud ebastabiilse lõhkemoona hävitamise tempot. Sekkumine oli esialgu suunatud sõjaväelaskemoona hävitamise keskusele TROM Dobojs, kuhu lähetati äsja paigaldatud laskemoona kõrvaldamise seadmete ülevaatamiseks ja käitamiseks 13 laskemoona ja pürotehnika spetsialisti. Tulemused ületasid plaane kahe tegevuse, nimelt ebastabiilse suurtükilaskemoona tööstusliku demilitariseerimise (kavandati 36 000 ühikut, saavutati 70 000 ühikut) ja ebastabiilse väiksekaliibrilise laskemoona hävitamise (kavandati 2 000 000 ühikut, saavutati 2 500 000 ühikut) osas. Samuti töötati välja valge fosfori kõrvaldamise meetodika ja alustati partnerlust muude rahvusvaheliste partneritega, et kõrvaldada väga ohtlikku lahingumoonna ja keerulisi relvasüsteeme, mille hulka kuuluvad õhkpommid ja raketisüsteemid. Laskemoonavarude säilitamiskohtade ohutusstandardite parandamise komponendi raames on prioriteedid määratletud ja kinnitatud ning tegelik töö algab 2014. aasta mais. Laskemoonakontrolli võimekuse arendamise komponendi osas korraldati 24. novembrist 13. detsembrini 2013 koolitus tänapäevaste suundade kohta relvade ja laskemoona varude haldamise turvalisuses, kus osales 47 Bosnia ja Hertsegoviina kaitseministeeriumi ja relvajõudude vanemohvitseri ja töötajat.

III. Aruandeperioodi jooksul jätkas EUFOR ALTHEA osalemist rahvusvahelise üldsuse jõupingutustes käsitleda Bosnia ja Hertsegoviina kaitseministeeriumi valduses olevate tavarelvade laskemoona üleliigsete varude küsimust.

b) OSCE piirkond

Nõukogu otsuse 2012/662/ÜVJP (millega toetatakse tegevusi, millega vähendatakse Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooniga (OSCE) kaetud piirkonnas väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse ja liigse hankimise ohtu)⁽¹⁾ raames toimus aruandeperioodi jooksul järgmine tegevus. Kõrgõzstanis ja Valgevenes asuvate tavarelvastuse ja tavarelvade laskemoona varude säilitamiskohtade julgeoleku kavandatava suurendamise osas käivitati kohapealse rakendamise etapp jätkusuutlike ja tõhusate turvasüsteemide ja taristute väljarendamiseks teatud väike- ja kergrelvade ladustamiskohtades. Valgevenes lõpetati piirdetarade paigaldamine Gomeli ladustamiskohas, käimas on elektritoitesüsteemi ja sise- ja välisvalgustuse paigaldamine Gomelis ning 2013. aasta detsembris kuulutati välja hankemenetlus tulekahjuhäire- ja turvasüsteemide paigaldamiseks. Need meetmed muutsid piirkonnakeskuse Gomeli tihedalt asustatud äärelinnas, Valgevene-Ukraina riigipiiri lähedal asuva ladustamiskoha kohe turvalisemaks.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:297:0029:0033:ET:PDF>

Kõrgõzstanis viidi läbi avatud hankemenetlus väike- ja kergrelvade ning tavarelvade laskemoona ladude ehitamiseks Bužumis, Batkeni oblastis, Koi-Tašis, Tšui oblastis ja Gultšas, Oši oblastis. Kui leping on sõlmitud, antakse töövõtjale 90 kalendripäeva aega, et töötada välja projektidokumendid laskemoonaladude ehitamiseks ja/või remontimiseks. Nende dokumentide alusel alustatakse 2014. aasta alguses koostöös asjakohaste valitsus- ja ettevõtjate hankemenetlust ehitustööde teostamiseks.

2013. aasta oktoobris viisid OSCE ja Kõrgõzstani kaitseministeerium läbi Biškeki lähedal asuva lõhkamis-/lammutuspolügooni ühise hindamise, et teha kindlaks selle sobivus 51 kaasaskantava õhukaitseüsteemi ja 97 juhitava tankitõrjeraketi hävitamiseks avatud lõhkamise teel. Tehti kindlaks sobiv lammutuskoht, mis vastas plahvatuse ja killunemise mõju ning müra vähendamise seotud avaliku ohutuse nõuetele. Hävitamine toimus 6.–14. novembril 2013, mille hulka kuulus hävituskaevude ettevalmistamine ja insenerivägede koolitamine. Hävitamisprotsessi järgmise etapi jaoks kavatakse suurendada Kõrgõzstani riigi võimekust hävitada väike- ja kergrelvade ülejääke pöördumatu mehhaanilise deformeerimise teel. 2014. aasta alguses kavatakse välja kuulutada rahvusvaheline hankemenetlus, et hankida eriotstarbelised hüdrautilised käärid. Riigi võimekuse loomine väike- ja kergrelvade ülejääkide kõrvaldamiseks kulutõhusate hävitusmeetoditega leevendab eeldatavalt samuti oluliselt Kesk-Aasia julgeolekuriske 2014. aasta järgses olukorras, eelkõige Lõuna-Kõrgõzstani ebakindla julgeoleku kontekstis.

Samal ajal väike- ja kergrelvade ja laskemoona elektroonilise arvestustarkvara testversiooni käimasoleva katsetamisega Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Kasahstani, Kõrgõzstani, Moldova Vabariigi, Serbia ja Tadžikistani kaitseministeeriumide poolt ning olles saanud esimest positiivset vastukaja mitmetelt nimetatud riikidelt, kohandati tarkvara selleks, et seda oleks võimalik kasutada Linux operatsioonisüsteemi Ubuntu 13.04 all. Tarkvara on nüüd kättesaadav vene, inglise, rumeenia/moldova ja serbohorvaadi keeles ning seda saab täiendavalt tõlkida igasse muusse keelde. Mitmed OSCE osalisriigid väljendasid huvi uurida seda tarkvara, kui see muutub kättesaadavaks asjakohastes keeltes ning Armeeniale väljastati litsents tarkvara katsetamiseks.

c) Aafrika

- I. Nõukogu otsuse 2012/121/ÜVJP (millega toetatakse ELi-Hiina-Aafrika vahelise tavarelvastuse kontrolli alase dialoogi ja koostöö edendamist) rakendamine 2013. aasta teise poole jooksul andis panuse Hiina, ELi ja Aafrika riikide kodanikuühiskonna, tööstuse ja valitsuse esindajate suuremasse teadlikusse ja süvdialoogi seoses väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse ja ülemäärase kuhjumise vastase võitlusega Ida-Aafrikas ning relvakaubanduslepinguga.

Aafrikas, Hiinas ja ELi liikmesriikides toimus üle 30 kahepoolse kohtumise, sealhulgas kohtumised 11 Aafrika diplomaatilise missiooni (Rwanda, Kenya, Etioopia, Tansaania, Togo, Burundi, Senegal, Djibouti, Nigeeria, Lõuna-Aafrika Vabariik ja Ghana) juhiga Pekingis, kus osales ka Kenya väike- ja kergrelvade koordinatsioonikeskuse direktor (KNFP) ning väike- ja kergrelvade piirkondliku keskuse (RECSA) tegevdiirektor. Arutelude keskmes oli riiklike ja piirkondlike vahendite abil Ida-Aafrikas väike- ja kergrelvade leviku vastu võitlemise valdkonnas ning relvakaubanduslepinguga seotud arengu valdkonnas omandatud kogemuste vahetamine. 2013. aasta septembris esitleti Pekingis Hiina ekspertiirühmade, sõjaliste ekspertide ja kaitsetööstuse esindajatega toimunud kohtumiste ajal Lõuna-Sudaani mässuliste relvajõudude relvade ja laskemoona tarnimist käsitleva sisearuande (mis koostati pärast Aafrika, Hiina ja ELi ekspertide tööühme teabekogumissiooni Lõuna-Sudaani 2013. aasta juunis) esialgseid tulemusi. Ekspertide tööühme neljas kohtumine toimus 14. novembril 2013 Brüsselis, kohe pärast poliitilise dialoogi seminari 13. novembril 2013. Sellele kogunes 45 osalejat, sealhulgas ekspertide tööühme liikmed, ametnikud EList, Hiinast, ELi liikmesriikidest, Aafrika Liidu komisjonist ja sellistest valitsustevahelistest organisatsioonidest nagu väike- ja kergrelvade piirkondlik keskus, samuti erinevate riikide teadlased, ekspertide tööühmad ja valitsusväliste organisatsioonide eksperdid. Nad jagasid seisukohti põhilistest probleemidest ja võimalustest ebaseaduslike väike- ja kergrelvade vastu võitlemisel Ida-Aafrikas ja esitasid soovitusi Aafrika, Hiina ja ELi koostöömeetmete kohta kohapeal. Ekspertide tööühme liige, saadik Ochieng Adala andis 27. septembril 2013 Pekingi ülikoolis loengu tavarelvadega toimuva ebaseadusliku kaubandusest ja erinevatest meetmetest, mida Aafrika ja rahvusvaheline üldsus on võtnud tavarelvade, eriti väike- ja kergrelvade ülemäärase ja destabiliseeriva kuhjumise vältimiseks. Loengut tuli kuulama 40 üliõpilast ja õppejõudu ning sellele järgnes elav arutelu relvakaubanduslepingu tõhususe, praeguste relvaekspordi kontrollisüsteemide puudujääkide ja Nairobi Westgate'i kaubanduskeskuse rünnaku üle.

Mitmed nimetatud tegevusega seotud Aafrika, Hiina ja ELi osalejad väljendasid kindlat toetust seni tehtud tööle, kiites ekspertide töörühma saavutusi ja rõhutades uuesti, kui tähtis on edendada projekti, arendades edasi tehtud saavutusi ja alustades kohapeal konkreetseid meetmeid. Hiina pool näitas üles suuremat aktiivsust, sealhulgas pidasid kõrgemad sõjalised eksperdid oma Aafrika vastaspooltega otsekohesid ja praktilisi arutelusid selle üle, kuidas teha kõige paremini koostööd ebaseaduslike väike- ja kergrelvade ning laskemoonavarude vastu võitlemisel. Eelkõige tekitasid tõendid, mis esitati Hiinas toodetud väike- ja kergrelvade ja laskemoona langemise kohta Lõuna-Sudaanis tegutsevate mässajate rühmituste kätte, ning teiste relvaeksportijate kogemused elava arutelu selle üle, kuidas vältida relvade kõrvaesunamist seaduslikult turult ebaseaduslikule, sealhulgas viiside üle, kuidas parandada Hiina järelevalvet lõppkasutajate üle ja relvatarnete kontrollimist. Projekti kajastati oluliselt ka Hiina ajakirjanduses. Ekspertide töörühma ühine kommentaar, milles kutsuti Hiinat ja muid riike üles toetama relvakaubanduslepingu protsessi, allkirjastades kiiresti relvakaubanduslepingu ja võttes konkreetseid samme selle ratiitseerimiseks, avaldati suurtes Hiina meediaväljaannetes, nagu Xinhuanet, Global Times ja China Daily.

II. EL rakendas stabiliseerimisvahendi pikaajalise komponendi kontekstis ning Nairobis asuva **väike- ja kergrelvade piirkondliku keskuse (RECSA)** kaudu jätkuvalt projekti, millega toetatakse tulirelvade ja laskemoona ebaseadusliku hankimise ja salakaubaveo vastast võitlust Aafrikas. Kõnealuse projektiga toetatakse ELi ja Aafrika ühisstrateegia rahu- ja julgeolekukomponendi rakendamist. Projekti 2010. aasta jaanuarist 2013. aasta juunini kestnud esimese etapi ajal, kui keskenduti RECSA kaheteistkümnele liikmesriigile, kuulusid projekti põhisaavutuste hulka: väike- ja kergrelvade riiklike komisjonide loomine Kongo Vabariigis, Kesk-Aafrika Vabariigis, Tšaadis ja Kamerunis, väike- ja kergrelvade riiklike tegevuskavade arendamine Kongo Vabariigis, Kongo Demokraatlikus Vabariigis ja Malawis ning paranenud seadusandlik võimekus väike- ja kergrelvade valdkonna õigusaktide ühtlustamise alal Sambias, Tansaania ja Kenyas. Muu tegevus hõlmas piirkondlikke seminare piirkondadevahelise koostöö ja koordineerimise tõhustamiseks kodanikuühiskonna organisatsioonide, parlamendisaadikute ja piirkondlike politseiülemate vahel. Projektiga propageeriti ideed luua Aafrika mandri politseiülemate koordineerimisasutus (AFRIPOL) ning võeti mitmeid meetmeid väike- ja kergrelvade tõhusaks haldamiseks ja teabe loomiseks. Pärast seda, kui lõpetati uuring, kus analüüsiti Sahara-taguste riikide väike- ja kergrelvade alaste piirkondlike ja rahvusvaheliste kohustuste rakendamist, algas 2013. aasta juulis projekti teine kolmeaastane etapp, et konsolideerida esimese etapi tulemused ja rakendada meetmeid kogu Aafrika mandril.

III. Nõukogu võttis 24. juunil 2013 vastu otsuse 2013/320/ÜVJP eraldada kuni viie miljoni euro ulatuses **ELi toetust Liibüa võimudele**, et aidata neil saavutada oma hiiglaslike tavarelvade ja laskemoona varude turvamise tohutu ülesanne⁽¹⁾. EL pakub seda toetust selleks, et aidata Liibüa vastutavatel asutustel peatada tavarelvade ja laskemoona edasine kontrollimatu levik, mis toidab jätkuvalt ebakindlust Liibüas, selle naaberriikides ja laiemas piirkonnas. Projekti kavandamisel teadvustatakse keerulist poliitilist olukorda ja sellest tulenevaid probleeme Liibüas ning vajadust tagada riiklik iverastutus ja kohalike partnerite mõjuvõimu suurendamine. Projekti kavandatav kestus on viis aastat. Samal ajal rakendusasutuse GIZ (Saksamaa rahvusvahelise koostöö agentuur, Gesellschaft für internationale Zusammenarbeit) ja kaasrahastava Saksamaa välisministeeriumi poolt tehtava tööga edendas EL nõukogu otsuse eesmäärke mitmel rahvusvahelisel kohtumisel, samuti jätkub tihe koostöö teiste rahvusvaheliste rahastajate, UNSMILi/UNMASi, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja muude asjakohaste osalejatega.

Nõukogu otsuse raames antav abi on osa ELi terviklikust lähenemisviisist Liibüa demokraatiale, kestlikule rahule ja julgeolekule ülemineku protsessi toetamiseks. Nõukogu otsus täiendab ELi Liibüa piirihaldamise abimissiooni pingutusi arendada Liibüa suutlikkust tõhustada lühikeses perspektiivis oma maa-, mere- ja õhupiiride turvalisust ning arendada pikas perspektiivis välja laiem integreeritud piirihalduse strateegia. Seda rakendab GIZ, Saksamaa rahvusvahelise koostöö agentuur.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:173:0054:0064:ET:PDF>

Aruandeperioodi ajal korraldati relvade ja laskemoona ametile, inseneriteenistusele ja Liibüa miinivastase tegevuse keskusele Liibüa partnerite taotlusel õppereis Saksamaale. Õppereis hõlmas seminari füüsilise turvalisuse ja varude haldamise alase tegevuse tuleviku kohta Liibüas ning tööstusliku hävitamise ja ringlussevõtu võimaluste demonstreerimist, samuti sissejuhatust koolitusvõimaluste kohta Saksamaa relvajõudude ja eraasutuste juures lõhkemoona kahjutustamise alal. Selle reisi tulemusel allkirjastati vastastikuse mõistmise memorandum relvade ja laskemoona ameti ning inseneriteenistusega. Selle vastastikuse mõistmise memorandumi osaks on taotlus aidata asjakohastel ametitel välja töötada standardne töökord. Turvalisuse ja varude haldamise küsimuste koolitusraamistiku väljatöötamiseks vaadati koos Taani kirikuabi asutuse (DCA, Danish Church Aid) koolitusnõunikuga läbi kaksteist erinevat kursusemoodulit ja võrreldi neid rahvusvahelise standardse töökorraga, mis käsitleb ÜRO, Suurbritannia ja Saksamaa tavarelvade laskemoona kõrvaldamist, lõhkemoona kahjutustamist ning laskemoonaladude haldamise eeskirju ja õigusakte. Kättesaadavad koolitusmaterjalid vastavad nüüd rahvusvahelistele standarditele ning kujutavad endast professionaalset alust täiendõppele. Vastastikuse mõistmise memorandumis on kirjeldatud ka abi andmine eelneva koolituskava suhtes. Kava viiakse lõpule 2014. aastal ja selle tulemusel koolitatakse relvade ja laskemoona ameti ohvitsere ning seejärel allohvitsere ja inseneriteenistust. Kõik osalised on kokku leppinud, et koolitused peavad põhinema rahvusvahelistel ÜRO standarditel IATG (rahvusvahelised laskemoona alased tehnilised juhised).

Liibüa relvade ja laskemoona amet ja inseneriteenistus on nõustunud looma ka erinevate laskemoona ajutise säilitamise võimalustega harjutusvälja, sealhulgas püstitava kolm erinevat NATO poolt väliladudena kasutatavat ehitist, ning GIZile on ametlikult antud ülesanne abistada Liibüa relvade ja laskemoona ametit ja inseneriteenistust, andes konsultatsioone olemasolevate ja täiendavalt vajalike seadmete kohta. Lisaks on Taani kirikuabi asutusega alla kirjutatud leping hankida ja Misratas laiali jaotada relvalukud ja -kapid ning miine käsitleva nõuanderühmaga leping toetada ajutiste relvade ja laskemoona säilitamiskohdade tagamist, sealhulgas koolitades personali relvade ja laskemoona säilitamiskohdade haldamise alal.

- IV. Lisaks on Taani kirikuabi asutuse ja Taani Pagulasnõukogu (Danish Refugee Council, DRC) ühisprojekt, mida rahastatakse stabiliseerimisvahendi lühiajalisest komponendist, pakkunud alates 2012. aasta septembrist Liibüa tsiviilelanikkonnale väike- ja kergrelvade alast riskikoolitust. Selle eesmärk on vähendada väike- ja kergrelvadega seotud õnnetuste arvu ning nende relvade nähtavat olemasolu. Samuti toetab DCA koos kohalike ametiasutustega väike- ja kergrelvade ohutu haldamise poliitikat, et aidata ära hoida relvastatud vägivalda. Seni võetud meetmed hõlmavad psühhosotsiaalset tuge 28 Misrata piirkonna koolis, demineerimist (96 800 m²) Tripoli piirkonnas ning 11 kursuse korraldamist siseministeeriumile ja kaitseministeeriumile. Lõunapoolses Sabha piirkonnas kirjutati alla lepingule koolitada demineerijaid ning 2 452-le inimesele võõrkogukondadest, tuletõrjeteenistustest ja koolidest anti koolitust miinidega seotud ohtude kohta. Miine käsitleva nõuanderühma demineerimistegevuse toetamiseks hangiti lõhkemoona kahjutustamiseks soomustatud ekskavaator. Tööle võeti kogunud operaator ja riigi teenistuse töötajatele pakuti masina käsitsemise koolitust. Nimetatud ekskavaatori abiga on Zintani piirkonnas kõrvaldatud 27 250-kilost pommi ja üheksa 500-kilost pommi.

Teise selle komponendi hulka kuuluva projekti rakendab samuti miine käsitlev nõuanderühm ning selle tegevus algab 2014. aasta jaanuaris, et aidata vähendada veelgi sõjategevusest mahajäänud lõhkekehadest tulenevat humanitaarohtu ning edendada sõjategevusest mahajäänud lõhkekehadest ning väike- ja kergrelvadest mõjutatud kogukondades ohutut tegevust ja käitumist.

2014. aasta märtsis alustab väikerelvade ülevaate uurimisprojekt uut stabiliseerimise rahastamisvahendi lühiajalisest komponendist rahastatavat projekti, et suurendada Liibüa asutuste võimekust tagada sisejulgeolek ja avalik turvalisus. Selle konkreetset eesmärgid on arendada välja riigi võimekus kaardistada, hinnata ja analüüsida julgeolekusektori sekkumisi ning pakkuda tuge strateegiatega ja tegevuskavade väljatöötamisel kogukonna turvalisuse tagamiseks, mis võib hõlmata ka väike- ja kergrelvadest tulenevaid julgeolekuhte.

d) Kesk-Ameerika

- I. EL jätkas ka projekti rakendamist, millega toetatakse Kesk-Ameerika väike- ja kergrelvade kontrolliprogrammi (CASAC). Projekti, mida varem rakendati UNDP raames, teine toetusetapp algas 2012. aasta septembris stabiliseerimisvahendi pikaajalise komponendi kaudu ning seda rakendavaks partneriks sai Kesk-Ameerika Integratsioonisüsteemi julgeolekukomisjon. CASACi algatusse antud ELi projekti panuse eesmärk on luua alus piirkondlikule struktuurile ja pikaajalisele strateegiale, et võidelda nii riiklikul kui piirkondlikul tasandil relvade ebaseadusliku kaubanduse vastu Kesk-Ameerikas. Projekti rakendatakse Kesk-Ameerika riikides ja naaberriikides, sealhulgas Kariibi mere piirkonnas (erilise tähelepanu all on Belize, Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua, Costa Rica ja Panama). Põhitegevuste hulka kuuluvad piirkondlikud ja riiklikud üldsuse teadlikkuse suurendamise kampaaniad ja konverentsid, riiklike kooskõlastusmehhanismide ja registreerimissüsteemide tugevdamine ning piiriülesed projektid ja koolitused eri valdkondades.
  - II. Samal ajal töötab EL praegu välja ka võimalikku nõukogu otsust uute väike- ja kergrelvade kontrolli käsitlevate lisategevuste toetamiseks Kesk-Ameerikas, et käsitleda konkreetselt ÜVJP eesmarke, mille kohaselt ÜRO Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna rahu, desarmeerimise ja arengu piirkondlik keskus (UNLIREC) ja CASAC teevad koos tööd, mis on vajalik selleks, et võidelda edukalt väike- ja kergrelvade ning laskemoona ebaseadusliku hankimise ja kaubanduse vastu selles piirkonnas.
-